

Μανιάτες πειρατές με επικεφαλής τον Καπετάν **Στεκούλη** από τα Επτάνησα, λυμαίνονταν το Αγαίο.

Το 1797 πήγαν στην Σαντορίνη και άρπαξαν ένα καράβι, στη συνέχεια έφθασαν στην Αμοργό. Εκεί έμαθαν ότι οι κάτοικοι ήσαν διεσπαρμένοι, άλλοι στις εξοχές για τις γεωργικές εργασίες και άλλοι στην Γραμπούσαν για ψάρεμα (εκεί ήταν και η φρουρά της Χώρας). Αποβιβάστηκαν λεηλάτησαν το νησί και σκότωσαν πολλούς κατοίκους. Σε ανάμνηση του γεγονότος υπάρχει το παρακάτω δημοτικό τραγούδι.

Πουλιά μη κηλαδήσετε, τα δένδρα μην ανθήτε,
της Αμοργού την συμφοράν πολλά να λυπηθείτε,
οπού ποτέ δεν ήλπιζε δια να την πατήσουν
Μανιάταις, τ' όνομα σκυλιά, και να την αφανίσουν.
Να πάρουσι τα ρούχα των, και τα κεπάσματά των,
κι όλα των τα μαλάμματα, και τα παλώματά των.

Στην Σαντορίνην πήγανε, κ' επήραν το καράβι,
και οι κευμέν' Αμοργιανοί δεν είχανε χαμπάρι.
Και μέσα τα μεσάνυχτα ήλθαν και τους πλακώσαν,
τα ρούχα των επήρανε, και τους εξεγυμνώσαν,
χωρίς να ξεύρουν είδησιν, χωρίς να το κατέχουν,
ακούσανε ταις τουφεκαίς και άρχησαν να τρέχουν.
Του διάκου Νικήτα πήρανε αμέτρητα φλωρία,
οπού τα εδιάλεξεν από την Βενετίαν.
Επήραν και ταις πραγματιαίς, οπού 'χε στον οντά του,
και δεν τ' αφήσαν τίποτε, ούτε τα άρματά του.
Του Ρεφεντάριου ο υιός επήγε για βαμβάκι,
κ' επήγαν εις το σπίτι του, κ' εκάμανε κονάκι.
Και πήρανε τα ρούχα του, τα τζοβαερικά του,
καθρέπτας κι άλλα πράγματα, οπούταν ιδικά του.
Και στου Παπά Νικόλα τρέξασι, να παν να τον πλακώσουν,
και εις τον νουν των είχανε δια να τον σκοτώσουν.
Και πήρανε τα ρούχα του, τα πράγματά του όλα,
κ' ύστερον γυρεύανε ναυρούν τ' άσπρα της χώρας.
Ευρήκασιν τα το λοιπόν σε μιαν μικράν κασέλα,
κι ο καπετάν αφ' την χαράν αρχίνησε και γέλα.
Στου Σακελλάριου πήγανε και κτύπησαν την πόρτα,
κ' εκείνος απ' τον φόβον του ευγήκεν και τους ρώτα.

- "Για άνοιξέ μας, μπρε Παπά, να μπούμε στον οντά σου,
κάμε το γρηγορώτερον, αν θέλεις την υγεία σου."
Επήρασιν του κ' εκείνού, ό,τι κι αν του βρεθήκαν,
κι από ταις ταμβακέραις του μίαν μόνον του αφήκαν.
Τρεις ονομάτοι τρέξασιν εις του παπά Μανόλη,
κι αμέσως τους ετσάκωσεν έξω στο περιβόλι.
Αμέσως τους ξερμάτωσε και κάτω τους εβάλλει,
κι αν δεν επρόφθανα εγώ, ήθελε τους ξεβγάλει
Και ο Μαρκής ως τ' άκουσεν ήνοιξε τον οντά του,
και έτρεξεν εις το βουνόν μαζί με τα παιδιά του.
Το σπίτι τ' άφησ' ανοικτό, κι όλα τα πράγματά του,
κανείς από τους φίλους του δεν έτρεξε κοντά του.
Ένα παιδί πολλά κοντό με την μεγάλη μύτην,
ήτον οπού εσκότωσε τον μαύρον τον Δημήτρην.

Τρεις τράταις εσηκώθηκαν να πάγουν να ψαρέψουν,
ο δαίμονας τους τώκαμε δια να τους κουρσέψουν.
Όλοι τους οι Αμοργιανοί επήγαν εις την τράτα,
και οι Μανιάταις έκλεπταν τα σπίτια τα γεμάτα.
Την νύκτα εψαρεύανε, τίποτε δεν εβγάλαν,
και το πωρνόν εγύρευαν να βγάλουν τα μεγάλα.
Οι Αμοργιανοί εγύρευαν να πιάσουνε τα ψάργια,
και οι Μανιάτες κάνανε στην χώρα σαν λιοντάρια.

Αν ήτον οι Αμοργιανοί να κάνουν καραούλι,
ήθελε ν'αφανίσουνε τον καπετάν Στεκούλη,
καθώς τους επαρήγγειλε και ο Παραναξίας,
να φυλάγουν την χώραν των δια πολλάς αιτίας.
Όμως οι Αμοργιανοί όταν τους πεις αλήθεια,
εκείνοι των εφαίνοντο καθάρια παραμύθια.
Ποτέ δεν το στοχάζονται, ποτέ δεν συλλογούνται,
να μην έλθ' άλλη δουλειά, οπού να την θυμούνται.
Γιατί τώρα ήλθαν άξαφνα, κ' ήύραν αμαλαγάδα,
μ' αν ίσως και ξανάρτουνε, θα κάνουν άλλα κι άλλα,
γιατ' είναι οι καιροί κακοί και πονηροί οι άνθρωποι,
και δεν μπορούμ' να ξεύρωμεν τ' ακολουθεί κατόπι.
Αυτοί ποσώς δεν έβαναν στον νουν τωνε φοβέρα,
και εκάθουντο στην Αμοργόν μίαν νύκτα και μια μέρα.
Και φώναξαν οι άνομοι πως ήτανε μπονάτσα,
γιατί δεν εγροικούσανε από κανένα κάτσα.
Μανιάταις όταν ήλθανε, και μπήκανε στην χώρα,
τα ρούχα που φορούσανε, ήταν γεμάτα ψώρα.

Κ' ύστερα που φορέσανε τ'αμοργινά γελέκια,
σου φαίνονται πως ήτανε τούρκοι με τα τουφέκια.
Αμοργιανοί να στέκουνταν σαν φοβερά λιοντάρια,
να κάμουν της γλυτσοποδιαίς να τρέχουν στα τρυπάλια.
Να βγάλουν τότες όνομα σ' Ανατολή και Δύσι,
στην Αμοργόν άλλην φοράν κλέπτης να μη πατήσει.

Τρεις β'αρκες αρματώσανε, και πέσανε κατόπι,
και ήτανε ο αριθμός ως εβδομήντ' ανθρώποι.
Να πάσι να τους εύρουσι, για να τους πολεμήσουν,
και σκλάβους να τους πάρουσι, κι οπίσω να γυρίσουν.
Μα σαν δεν θέλει ο Θεός από τα κρίματά μας,
να παραδώσει τους εχθρούς στα χέρια τα δικά μας.
Ας τον παρακαλέσωμε να μας ενδυναμώσει,
αν άλθουν άλλη μια φορά κανείς να μη γλυτώσει.

Τ' αφέντη του πρωτόπαπα εγδύσαν σπίτια τρία,
και εις Ετούτο έγινε μεγάλη αμαρτία,
να 'τον τουλάχιστον τα δυό, το ένα ν' απομείνει,
μόνο τον αφανίσανε. Πολύ κρίμα που γίνεται.
Ο καπετάν Στεκούλης το λοιπόν εκούρτιζε να βάνει,
και τους Αμοργιανούς ποσώς στον νουν του δεν τους βάνει.
Μ' αν ήθελε μπροβάλλουνε είκοσ' αρματωμένοι,
ήθελε χάσει παρευθύς, την στράταν να πηγαίνει.
Μα τι να πω Αμοργιανοί, που δεν εμαζευτήκαν,
και τότε ήθελε να δει του κώλου του την τρύπαν.
Να χάσει το στιβάνι του, και την παλληκαριάν του,
και την υπερηφάνειαν οπού 'χεν στην καρδιάν του.
Και ταις γυναίκες έβαλαν να παν να κουβαλούσι,
αυτός τους εφοβέριζε μουλάρια να του βρούσι.
Και βγάλαν τα μαχαίρια τους δια να τους κτυπούσι,
και άνδρες δεν ευρίσκοντο για να τους λυπηθούν.
Κ' η τράταις, καθώς είπαμεν, που ήταν στην Γραμβούσα
χαμπάρι δεν ηξεύρανε, μόνον παιζογελούσαν.
Κανείς δεν ήλθε να τους πει πως ήλθασι κουρσάροι,
να φύγουν οι ταλαίπωροι, να μη γυρεύουν ψάρι.
Μια τράτα εσηκώθηκε δια ν' άλθη στο πόρτο,
τα ψάρια, όπου είχανε να δώσουν τον ανθρώπω.
Κ' απέξω ετριγύριζε το κλέφτικο παρτίδο,
κι ακαρτερούσαν να ρθουν οι πρέζες των παντίδω.
Κι ευθύς τους εφουμάρασι να πάσινε κοντά τους,
και ο σκοπός τους ήτανε να δουν τα πράγματά τους.

Μα σαν τους εκατάλαβαν, πως ήτανε στα ψάρια,
ρακί τα εκεράσανε όλα τα παλληκάρια.
Ο καπετάνιος άλλαξε την γλώσαν του για πρώτο,
και γύρευγε να βρει καιρό, και ν'αχει και τον τρόπο,
και εις τον νου του έβαλε να κόψουν τους Μανιάταις,
κ' ευθύς τους εθαλάσσωσαν, και πλέγασι σαν γάτες,
και τουφεκιαίς τούς έριξαν, κι όλους τους εσκοτώσαν,
μόνον ένας τους έφυγεν, δαίμονες τον γλυτώσαν.

Όμως οι αμαρτίαις μας επλήθυναν περίσσα,
να μας πειράζουν οι εχθροί, κ' είναι τα Κουφονήσια>
Και σαν ήθελεν ο Θεός δια να μας γλυτώσει,
ήθελε στείλ' ένα πουλί είδησιν να μας δώσει,
να κρύψωμεν τα ρούχα μας και τα μαλάμματα μας,
και τ' άρματα που είχαμεν να τα 'χωμεν κοντά μας,
αν ίσως κι έλθουν οι εχθροί για να μας πολεμήσουν,
εμείς να τους τσακίσωμεν κι οπίσω να γυρίσουν,
να πάσιν εις τον τόπον τους να δώσουνε χαμπάρια
πως η Αμοργός είναι δυνατή, και μ' άξια παλληκάρια.
Και όμως τώρα το λοιπόν πρέπει να είναι βάρδια,
γιατί δεν έχουν πιστεμόν της Μάνης τα ζαγάρια.
Αν τους φωτίσ' ο πειρασμός να ρθουν να μας πατήσουν,
να μην ευρούν την στράτα τους, οπίσω να γυρίσουν,
μόνον να τους εδέσουσι στην Πόλιν να τους πάσι,
τρεις χρόνους να μη δώσει πλια η Αμοργός χαράτσι.

Στο μοναστήρι πήγανε δια να προσκυνήσουν,
κι αν εύρουνε και τίποτε κ' εκεί να μην τ' αφήσουν.
Εκεί ετρέξασι λοιπόν να κάμουν το ρεσάλτο,
όμως ο αφέντης ο Χριστός θε να τους βάλει κάτω.

Έπρεπε τώρα το λοιπόν να γένει μερχαμέτι,
από την βασιλείαν μας, γιατ' έτσι 'ναι αντέτι,
Τον τόπον που πατήσουσι και τον εξεγυμνώσουν
τρεις χρόνους να 'χουν άδειαν χαράτσι να μη δώσουν.
Μα δεν ευρίσκεται κανείς να πάει στον πασάν μας,
που κείνος είν' αυθέντης μας, κι ορίζει τα νησιά μας,
να τον παρακαλέσουνε να κάμει ένα χάλι,
εφέτος το χαράτσι μας ολίγο να μας βάλει.
Γιατί τον παρεκάλεσαν σε μερικές αιτίες,

και έδωκεν τους θέλημα να κάμουν εκκλησίες.
Κι αμέτε τώρα γλήγορα και βρήτε μιαν αιτίαν,
και κείνος είναι έτοιμος να κάμει ευσπλαχνίαν.
Γιατί αυτός ο τόπος πλια είναι πολλά θλιμμένος,
κι από τα χρέση τα πολλά είναι βαργεστημένος.
Κι αυτά οπού σας έγγραφα δεν είναι παραμύθια,
και στοχαστήτε τα καλά πως είναι όλ' αλήθεια.
Τα όσα ηκολούθησαν και γίνηκαν στην χώρα,
δεν ημπορώ να κάθωμε να γράφω για την ώρα,
γιατί θέλω πολύ χαρτί, και θέλω και μελάνι,
ένα γιαλί ολόκληρο να έχω δεν εφτάνει.

Σημειώσεις:

Διάκος: Λόγιος που ήξερε γράμματα, Ο Νικήτας ήταν παππούς από τον πατέρα του άλλοτε δημάρχου Αμοργού Ιωάννη Βλαβιανού. Ήταν έμπορος και εμπορευόταν με την Βενετία.

Ρεφεντάριος: Ήταν γιος ιερέως, έμπορος νημάτων τα οποία πουλούσε στην Βενετία.

Παπα-Νικόλας: Ήταν εύπορος ιερέας

Άσπρα της χώ ρας: Λέγονταν τα χρήματα της κοινότητας

Παπά-Μανώ λης: Ιερέας, στο επώνυμο Πάσσαρης, φημιζόταν για την ανδρεία του

Μαρκής: Ήταν έμπορος, παππούς από την μητέρα του Πέτρου Α. Ζάννου